

III

(Přípravné orgány)

PODNĚTY ČLENSKÝCH STÁTŮ

Podnět Belgického království, Spolkové republiky Německo, Estonské republiky, Španělského království, Francouzské republiky, Italské republiky, Lucemburského velkovévodství, Maďarské republiky, Rakouské republiky, Portugalské republiky, Rumunska, Finské republiky a Švédského království k přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na tlumočení a překlad při trestním řízení

(2010/C 69/01)

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 82 odst. 2 písm. b) této smlouvy,

s ohledem na usnesení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o cestovní mapě pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení ⁽¹⁾, a zejména na opatření A v jeho příloze,

s ohledem na podnět Belgického království, Spolkové republiky Německo, Estonské republiky, Španělského království, Francouzské republiky, Italské republiky, Lucemburského velkovévodství, Maďarské republiky, Rakouské republiky, Portugalské republiky, Rumunska, Finské republiky a Švédského království,

v souladu s řádným legislativním postupem ⁽²⁾,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Evropská unie si stanovila cíl vytvořit a udržovat prostor svobody, bezpečnosti a práva. Podle závěrů ze zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999, a zejména bodu 33 těchto závěrů, by měla být zásada vzájemného uznávání základním kamenem soudní spolupráce v občanských i trestních věcech v rámci Evropské unie.

(2) Dne 29. listopadu 2000 Rada v souladu se závěry zasedání v Tampere přijala program opatření k uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech ⁽³⁾. V úvodu programu je uvedeno, že cílem vzájemného uznávání je „posílit spolupráci mezi členskými státy, ale rovněž zlepšit ochranu práv jednotlivce“.

(3) Uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech předpokládá, že členské státy mají důvěru v systémy trestního soudnictví ostatních členských států. Rozsah uplatňování zásady vzájemného uznávání závisí do značné míry na řadě parametrů, mezi něž patří mechanismy na ochranu práv podezřelých a společné minimální normy nezbytné pro snazší uplatňování zásady vzájemného uznávání.

(4) Vzájemné uznávání může účinně fungovat pouze v prostředí vzájemné důvěry, kdy justiční orgány i všichni účastníci trestního řízení považují rozhodnutí justičních orgánů jiných členských států za rovnocenná rozhodnutím orgánů vlastních členských států, což vyžaduje nejen důvěru v přiměřenost právních norem partnerů, ale i důvěru v to, že uvedené normy budou správně uplatňovány.

(5) Ač jsou všechny členské státy jsou stranami Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „evropská úmluva o lidských právech“), zkušenost ukázala, že tato skutečnost sama o sobě nezaručuje vždy dostatečnou úroveň důvěry v systémy trestního soudnictví jiných členských států.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ Postoj ze dne ... (dosud nezveřejněný v Úředním věstníku)

⁽³⁾ Úř. věst. C 12, 15.1.2001, s. 10.

- (6) Ustanovení čl. 82 odst. 2 Smlouvy upravuje stanovení minimálních pravidel platných v členských státech pro usnadnění vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a policejní a justiční spolupráce v trestních věcech s přeshraničním rozměrem. V čl. 82 odst. 2 druhém pododstavci písm. b) se uvádějí „práva osob v trestním řízení“ jako jedna z oblastí, v nichž by mohla být minimální pravidla stanovena.
- (7) Společná minimální pravidla by měla vést k posílení důvěry v systémy trestního soudnictví všech členských států, což by mělo vést k účinnější justiční spolupráci v atmosféře vzájemné důvěry. Taková společná minimální pravidla by se měla vztahovat na tlumočení a překlad v trestním řízení.
- (8) Právo na tlumočení a překlad pro ty, kdo nerozumějí jazyku trestního řízení, je zakotveno v článku 6 evropské úmluvy o lidských právech, upřesněném judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Tato směrnice usnadňuje uplatňování těchto práv v praxi. Proto se tato směrnice zaměřuje na zajištění práva podezřelého nebo obviněného na tlumočení a na překlad při trestním řízení v zájmu ochrany jeho práva na spravedlivé řízení.
- (9) Práva stanovená v této směrnici by se měla vztahovat rovněž na řízení týkající se výkonu evropského zatýkácího rozkazu v mezích určených touto směrnicí. Vykonávající členské státy by měly poskytnout tlumočení a překlad ve prospěch vyžádané osoby, která nerozumí jazyku řízení nebo tímto jazykem nemluví, a nést náklady s tím spojené.
- (10) Tato směrnice by mělo zajistit, aby práva podezřelého nebo obviněného, který nemluví jazykem řízení nebo tomuto jazyku nerozumí, rozumět podezřením a obviněním proti němu vzneseným a rozumět řízení tak, aby mohl uplatnit svá práva, byla chráněna prostřednictvím poskytnutí bezplatné a přesné jazykové pomoci. Podezřelý nebo obviněný by měl mít mimo jiné možnost vysvětlit svému právnímu zástupci vlastní verzi událostí, poukázat na tvrzení, s nimiž nesouhlasí, a upozornit jej na skutečnosti, jichž by mělo být použito pro obhajobu. V této souvislosti se připomíná, že tato směrnice stanoví minimální pravidla. Členské státy mohou práva v ní stanovená rozšířit za účelem poskytnutí vyšší úrovně ochrany vztahující se rovněž na situace, jimiž se tato směrnice výslovně nezabývá. Úroveň ochrany by nikdy neměla být nižší než normy stanovené evropskou úmlouvou o lidských právech, jak je vykládá judikatura Evropského soudu pro lidská práva.
- (11) Členské státy by neměly mít povinnost zajistit tlumočení komunikace mezi podezřelým nebo obviněným a jeho právním zástupcem v případech, kdy spolu mohou účinně komunikovat stejným jazykem. Členské státy by rovněž neměly mít povinnost zajistit tlumočení takové komunikace, je-li v dotyčném řízení právo na tlumočení využíváno zjevně k jiným účelům než k uplatňování práva na spravedlivé řízení.
- (12) Rozhodnutí, že tlumočení či překlad nejsou zapotřebí, by mělo být přezkoumatelné v souladu s vnitrostátním právem. Tento přezkum je možno provést například pomocí zvláštního stížnostního postupu nebo v rámci běžného odvolacího řízení.
- (13) Náležitá pomoc by rovněž měla být poskytnuta podezřelým nebo obviněným s poruchou sluchu.
- (14) Povinnost zajistit péči podezřelým nebo obviněným, kteří se mohou octnout ve znevýhodněném postavení, zejména kvůli tělesnému postižení, které ovlivňuje jejich schopnost účinně komunikace, přispívá k nestrannému výkonu spravedlnosti. Orgány činné v trestním řízení by proto měly zajistit, aby tyto osoby mohly účinně uplatňovat práva stanovená touto směrnicí, například tím, že tyto orgány věnují pozornost veškerým potenciálním omezením, která ovlivňují schopnost dotyčných osob sledovat průběh řízení a dorozumět se, a přijímají vhodná opatření k zajištění těchto práv.
- (15) Pro zajištění spravedlivého řízení je nezbytné, aby byly podezřelému nebo obviněnému přeloženy podstatné dokumenty nebo alespoň jejich důležité pasáže. K rozhodování o tom, které dokumenty je třeba přeložit, jsou příslušné orgány členských států v souladu s vnitrostátním právem. Některé písemnosti by měly být vždy považovány za podstatné dokumenty, jež je třeba přeložit, jako například rozhodnutí o omezení osobní svobody dané osoby, obžaloba či obvinění a veškerá soudní rozhodnutí.
- (16) Vzdání se práva na písemný překlad dokumentů by mělo být jednoznačné, s minimálními zárukami a nemělo by být v rozporu s žádným důležitým veřejným zájmem.
- (17) Tato směrnice ctí základní práva a dodržuje zásady uznávané Listinou základních práv Evropské unie. Usiluje především o podporu práva na svobodu, práva na spravedlivé řízení a práva na obhajobu.

- (18) Členské státy by měly zajistit, aby byla ustanovení této směrnice v případech, kdy odpovídají právům zaručeným evropskou úmluvou o lidských právech, prováděna v souladu s těmito právy, jak jsou upřesněna příslušnou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.
- (19) Jelikož cíle této směrnice, totiž dosažení společných minimálních norem, nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, a proto jej může být z důvodu rozsahu a účinků navrhovaného opatření lépe dosaženo na úrovni Unie, může Unie přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity uvedenou a vymezenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii. V souladu se zásadou proportionalita stanovenou v uvedeném článku tato směrnice nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení uvedeného cíle,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

Článek 1

Oblast působnosti

1. Tato směrnice stanoví pravidla pro právo na tlumočení a na překlad při trestním řízení a při řízení o výkonu evropského zatýkácího rozkazu.
2. Tato práva má každý od okamžiku, kdy jej příslušné orgány členských států uvědomí o tom, že je podezřelý nebo obviněný ze spáchání trestného činu, až do okamžiku ukončení řízení, čímž se má na mysli konečné rozhodnutí o tom, zda daný podezřelý nebo obviněný uvedený trestný čin spáchala.
3. Tato směrnice se nevztahuje na řízení, jež mohou vést k uložení sankcí jiným orgánem než trestním soudem, pokud tato řízení neprobíhají před soudem s příslušností v trestních věcech.

Článek 2

Právo na tlumočení

1. Členské státy zajistí, aby podezřelému nebo obviněnému, který nerozumí jazyku trestního řízení nebo tímto jazykem nemluví, bylo za účelem zabezpečení jejích práv na spravedlivé řízení poskytnuto tlumočení v jeho mateřském jazyce nebo v jiném jazyce, kterému rozumí. Tlumočení, včetně tlumočení komunikace mezi podezřelým nebo obviněným a jeho právním zástupcem, se poskytuje v trestním řízení před orgány činnými v trestním řízení, mimo jiné během policejního výslechu, při všech soudních jednáních a při všech nezbytných předběžných jednáních, a může být poskytováno i za jiných okolností. Tím nejsou dotčena pravidla vnitrostátního práva týkající se přítomnosti právního zástupce v kterékoli fázi trestního řízení.
2. Členské státy zajistí, aby osobě s poruchou sluchu byla poskytnuta tlumočnická pomoc, pokud je to v jejím případě vhodné.

3. Členské státy zajistí, aby se skutečnost, zda podezřelý nebo obviněný rozumí jazyku trestního řízení a zda tímto jazykem mluví a zda potřebuje pomoc tlumočnicka, ověřila jakýmkoli vhodným způsobem, mimo jiné konzultací s podezřelým nebo obviněným.

4. Členské státy zajistí, aby v určité fázi řízení existovala v souladu s vnitrostátním právem možnost přezkoumat rozhodnutí, že tlumočení není zapotřebí. To však členským státům neukládá povinnost stanovit zvláštní mechanismus, v němž by jediným důvodem pro provedení přezkumu bylo vznesení námítky proti takovému rozhodnutí.

5. V případě řízení o výkonu evropského zatýkácího rozkazu vykonávající členský stát zajistí, aby každé osobě, která je předmětem tohoto řízení a nerozumí jazyku tohoto řízení nebo jím nemluví, poskytly jeho příslušné orgány tlumočení v souladu s tímto článkem.

Článek 3

Právo na překlad podstatných dokumentů

1. Členské státy zajistí, aby podezřelému nebo obviněnému, který nerozumí jazyku daného trestního řízení, byl poskytnut překlad všech podstatných dokumentů nebo alespoň důležitých pasáží těchto dokumentů, které mají význam pro zabezpečení jeho práv na spravedlivé řízení, do jeho mateřského jazyka nebo do jiného jazyka, kterému rozumí, jestliže má podezřelý nebo obviněný podle vnitrostátního práva právo na přístup k těmto dokumentům.
2. Příslušné orgány rozhodnou, které dokumenty mají být podle odstavce 1 jako podstatné přeloženy. Mezi podstatné dokumenty, které mají být přeloženy celé nebo z nichž mají být přeloženy důležité pasáže, patří alespoň příkazy k zadržení nebo srovnatelná rozhodnutí o omezení osobní svobody příslušné osoby, obžaloby či obvinění a veškerá soudní rozhodnutí, pokud tyto dokumenty existují.
3. Podezřelý nebo obviněný či jeho právní zástupce mohou podat odůvodněnou žádost o překlad dalších dokumentů nezbytných pro účinný výkon práva na obhajobu.
4. Členské státy zajistí, aby v určité fázi řízení existovala v souladu s vnitrostátním právem možnost přezkumu v případě, že není poskytnut překlad dokumentu podle odstavců 2 a 3. To však členským státům neukládá povinnost stanovit zvláštní mechanismus, v němž by jediným důvodem pro provedení přezkumu bylo vznesení námítky proti takovému rozhodnutí.
5. V případě řízení o výkonu evropského zatýkácího rozkazu vykonávající členský stát zajistí, aby každé osobě, která je předmětem tohoto řízení a nerozumí jazyku, v němž je evropský zatýkácí rozkaz vyhotoven nebo do něhož byl vydávajícím členským státem přeložen, poskytly jeho příslušné orgány překlad tohoto dokumentu.

6. Pokud tím není dotčen spravedlivý průběh řízení, může být namísto písemného překladu případně poskytnut ústní překlad nebo ústní shrnutí obsahu dokumentů podle tohoto článku.

7. Osoba, která má podle tohoto článku právo na překlad dokumentů, se může tohoto práva kdykoli vzdát.

Článek 4

Náklady na tlumočení a překlad

Členské státy hradí náklady na tlumočení a překlad vzniklé při uplatňování článků 2 a 3 bez ohledu na výsledek řízení.

Článek 5

Kvalita tlumočení a překladu

Členské státy přijmou konkrétní opatření k zajištění takové kvality poskytovaného tlumočení a překladu, aby byl podezřelý nebo obviněný anebo osoba, která je předmětem výkonu evropského zatýkacího rozkazu, schopen plně uplatňovat svá práva.

Článek 6

Ustanovení o zachování úrovně ochrany

Nic v této směrnici nesmí být vykládáno tak, že omezuje práva zaručená a procesní záruky poskytované podle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle jiných příslušných ustanovení mezinárodního práva nebo podle právních předpisů kterýchkoli členských států, které stanoví vyšší úroveň ochrany, nebo že se od těchto práv a procesních záruk odchyluje.

Článek 7

Provedení

Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s touto směrnicí do ... (*).

Ve stejné lhůtě sdělí členské státy Radě a Komisi znění předpisů, kterými ve svém vnitrostátním právu provádějí povinnosti, jež pro ně vyplývají z této směrnice.

Článek 8

Zpráva

Do ... (**) předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu, ve které zhodnotí, do jaké míry členské státy přijaly opatření nezbytná k dosažení souladu s touto směrnicí, a případně předloží legislativní návrhy.

Článek 9

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

V Bruselu dne, ...

Za Evropský parlament
předseda

...

Za Radu
předseda nebo předsedkyně

...

(*) 30 měsíců od zveřejnění této směrnice v *Úředním věstníku*.

(**) 42 měsíců od zveřejnění této směrnice v *Úředním věstníku*.